

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

uiteenzettingen worden geïllustreerd met rijke, uit de dagelijkse praktijk heel herkenbare klinische voorbeelden. Vermeldenswaard, ten slotte, is de originele analyse van *The matrix* als toegift in een boek dat overigens opvallend weinig verwijst naar de culturele wereld buiten de psychoanalyse. Ik ben het niet eens met de fundamentele overtuiging van de auteur (p. 2) dat Bion een voorafschaduw is van de, momenteel vrij dominante, 'intersubjectieve stroming' in de psychoanalyse. Hij is, volgens de auteur, de stamvader van de psychoanalyse van de ontmoeting. Hij noemt Bion, samen met Winnicott, de 'true innovator of the *in between*'. Bion en Winnicott ontsnappen volgens Cartwright uit het moeras van theoretische dilemma's over de rol van affect, seksualiteit, drifttheorie enzovoort, die het gevolg zijn van Freuds biologisch-energetische model. Ik ben het daar niet mee eens, omdat Bion volgens mij juist een — o zo zeldzame! — vertegenwoordiger is van de 'romantische neurobiologie'. Ik ben het er niet mee eens omdat Bion volgens mij geen theoreticus is van 'de ontmoeting', maar iemand die onze dodelijk beangstigende eenzaamheid helpt draaglijk te maken. Het is onbegrijpelijk ten slotte dat Cartwright van Bion en Winnicott de twee belangrijke vertegenwoordigers van eenzelfde psychoanalytische stroming wil maken, terwijl hij zelf heel overtuigend laat zien hoe wezenlijk hun perspectief verschilt als hij twee van hun centrale concepten vergelijkt ('holding' versus 'containment'). Maar ondanks dit fundamentele verschil van mening heb ik grote bewondering voor wat Cartwright met dit boek heeft gepresteerd. Het is een boek dat ik al diegenen die belangstelling hebben voor Bion van harte aanbeveel. Het verdient zorgvuldige lectuur, en is zo rijk aan inhoud dat het de moeite loont om in seminars te lezen. Ik ben het eens met Grotstein die, op de achterflap, dit boek aanbeveelt als 'one of the finest and most useful' van de intussen talrijke boeken over Bion.

Ter ere van Basescu

Bespreking van

George Goldstein & Helen Golden (red.) (2009). *Sabert Basescu — Selected papers on human nature and psychoanalysis*. Hove: Routledge. ISBN 978 0 415 87168 6, 203 pp., £18,99

GUY VERBRUGGEN

De New Yorkse analyticus Basescu is een belangrijk lid van de relationele richting binnen de psychoanalyse. Deze kranige man is inmiddels in de tachtig, maar hij heeft enkele jaren geleden door een fietsongeval in Central Park hersenletsel opgelopen. In *Sabert Basescu — Selected papers on human nature and psychoanalysis* zijn zeven van zijn artikels gebundeld door zijn vrienden en leerlingen en voorzien van een inleiding. De stijl van Basescu's artikels is klinisch, kort, duidelijk en persoonlijk, en ik vond de inhoud even verrassend eigentijds als ad rem. Ik geef enkele voorbeelden. Hij vindt 'vrij associëren eerder iets typisch voor de analyticus dan voor de analysant'. Een statement dat in 1987, voor alle rêverie en mentalisatie, opvallend genoemd mag worden. Het idealiseren van de therapeut wordt amusant verwoord. Wanneer een patiënte hem aangeeft 'wat een man hij toch niet als echtgenoot moet zijn', geeft hij als reactie: 'Mijn vrouw zegt hetzelfde over haar therapeut.' Ook heeft hij het over de essentie van kunst, namelijk: 'De vrijheid, iets nieuws te laten ontstaan.' Hij sympathiseert met creatieve mensen die chaos kunnen verdragen en oog hebben voor irrationele krachten in zichzelf en anderen. Basescu zelf lijkt mij ook iemand die erg gesteld is op vrijheid en zichzelf zijn. Hij komt mij voor als een directe en zeer menselijke therapeut, die theorie vaak ziet als hinderpaal eerder dan als hulp. Hij wil zeker niet te betuttelend zijn voor zijn patiënten:

geen 'aanpassing' maar bewustwording is zijn motto.

De inleiders situeren zijn artikels goed in hun context en tijd, maar de inleiding is soms langer (en theoretischer) dan het artikel van Basescu zelf en dit maakt het soms wat dubbelzinnig: gaat het nu om de papers of om hun bespreking?

Wie interesse heeft voor de Amerikaanse relationele groep rond Aron, Harris, Mitchell, Grotstein en anderen zal dit werk met plezier doornemen.

Psychoanalyse in/voor de eenentwintigste eeuw

Bespreking van

Alessandra Lemma & Matthew Patrick (red.) (2010). *Off the couch — Contemporary psychoanalytic applications*. Londen: Routledge. ISBN 978 0 415 47615 7, 220 pp., £ 22,99

RONNY VANDERMEEREN

Dat het psychoanalytische gedachtegoed onder toenemende maatschappelijke druk komt te staan, bleek nog eens op het laatste symposium van de Stichting Psychoanalytische Symposia Utrecht (PSU). De beslissing van het Nederlandse College voor zorgverzekeringen (maart 2010) om de klassieke psychoanalyse wegens gebrek aan bewijs van effectiviteit te schrappen uit het basispakket voor de Zorgverzekeringswet leek op het symposium eventjes meer tot focus van de discussie te worden dan het eigenlijke symposiumthema. De reacties daarop van psychoanalytici liepen nogal uiteen. Sommigen toonden zich juist erg tevreden dat de psychoanalyse niet langer erkend wordt binnen de Zorgverzekeringswet en stelden dat zulks ook niet het doel van de psychoanalyse mag zijn. 'Evidence based' klinkt voor sommigen blijkaar als vloeken in de

kerk. Het citaat van Einstein ('Not everything that counts can be counted, and not everything that can be counted counts') vond bij dit deel van de PSU-deelnemers dan ook heel wat bijval. Anderen pleitten er echter voor dat de psychoanalyse zich toch zou schikken naar het gangbare wetenschappelijke denken rond *evidence based* werken en meer werk zou moeten maken van eigen effectiviteitsonderzoek. Op de afgelopen studiedag van de Vlaamse Vereniging voor Psychoanalytische Therapie in Kortenberg trad deze laatste richting erg op de voorgrond in het werk van Fonagy en Target. In hun bijdragen klonk een sterk pleidooi voor het klaarmaken van de psychoanalyse voor de eenentwintigste eeuw. Eerder dan het wetenschappelijke paradigma te bestrijden van degenen die het nut van de psychoanalyse betwisten, dienen juist inspanningen te worden geleverd om toepassingen van de psychoanalyse uit te werken en niet alleen binnen het psychotherapeutische veld. Om zich minder op zichzelf doch meer op groei te richten moet de psychoanalyse daarnaast ook de dialoog aangaan met haar therapeutische burens.

Alessandra Lemma is een van Fonagy's medewerkers die bezig zijn met toepassingen van het psychoanalytische model in nieuwe settings. In *Off the couch* bundelden Lemma en Matthew Patrick (*chief executive* van de Tavistock and Portman NHS Foundation Trust, die als analyticus zijn klinisch werk combineert met ontwikkelingsonderzoek) een aantal uiteenlopende bijdragen die aantonen dat de psychoanalyse wel degelijk nog een plaats heeft binnen de gezondheidszorg maar dat zij zich daarvoor telkens weer moet vernieuwen en heruitvinden. Verwacht met dit boek geen *state of the art* van psychoanalytische toepassingen in de (Britse) publieke sector. Wat het wel biedt is een staalkaart van de grote verscheidenheid aan toepassingsgebieden en interventies die vanuit het psychoanalytische denken geïnspireerd worden. De psychoanalyse met haar diepe begrip van de menselijke ervaring heeft heel wat te bieden in